

”– at man ikke ret indser nytten af bier”

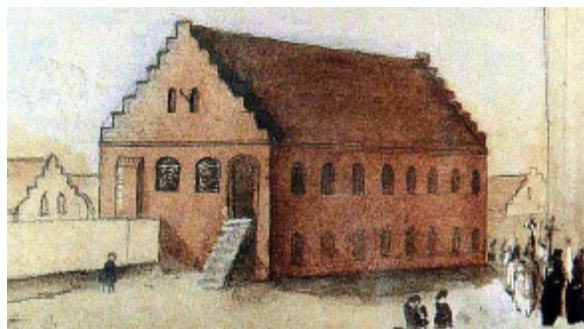
Esaias Fleischer en Næstvedborger i 1700 tallet

23.11.2013

Boderne er en af Næstveds mest markante og flotte bygninger og kendt for at være Danmarks længste middelalderlige rækkehusbebyggelse. Men vi skal ikke så langt tilbage. En af de mange som har boet her igennem tiderne er Esaias Fleischer. Han levede i 1700-tallet og var en mand med mange interesser og så meget at byde på at vi sagtens kan interessere os for ham flere århundrede senere. Desværre findes der ikke et portræt af ham.

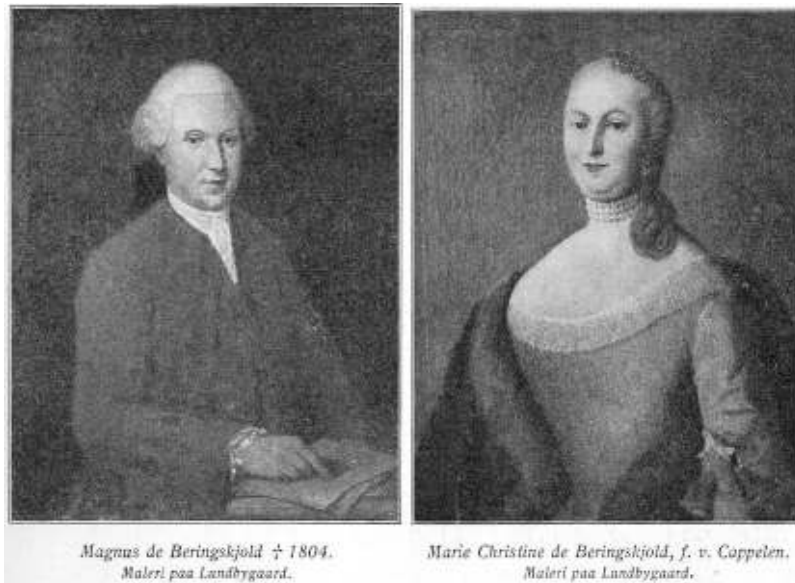
Esaias blev født i 1732 i Eggeslevmagle, ved Skælskør, hvor hans far var præst. Han var det ældste barn, fik en del søskende men kun 6 overlevede barndommen. Esaias var en rigtig klog dreng. Han gik på latinskole i Roskilde, og umiddelbart efter fortsatte han her som hjælpelærer samtidig med at han tog en teologisk eksamen. Samme år som Esaias fik sin eksamen døde hans far, og den 20 år gamle Esaias måtte hjælpe moderen og sine søskende økonomisk. Vikariatet på latinskolen sluttede, og på universitetet begyndte han på et studie af orientalske sprog, som han havde gode evner for. Han blev dog frarådet at fortsætte, da der kun var en betalt stilling i Danmark til det speciale. Til alt held fik han fast stilling tilbage i latinskolen i Roskilde. Han var en begavet og arbejdsom ung mand, og det må have været meget frustrerende for ham at opgive studierne på universitetet for igen at arbejde som lærer. Mens han arbejdede på latinskolen søgte han forgæves efter et præsteembede. Flittig som han var brugte han fritiden på at skrive et trebindsværk om pavedømmets oprindelse, som blev publiceret mellem 1756 og 1759.

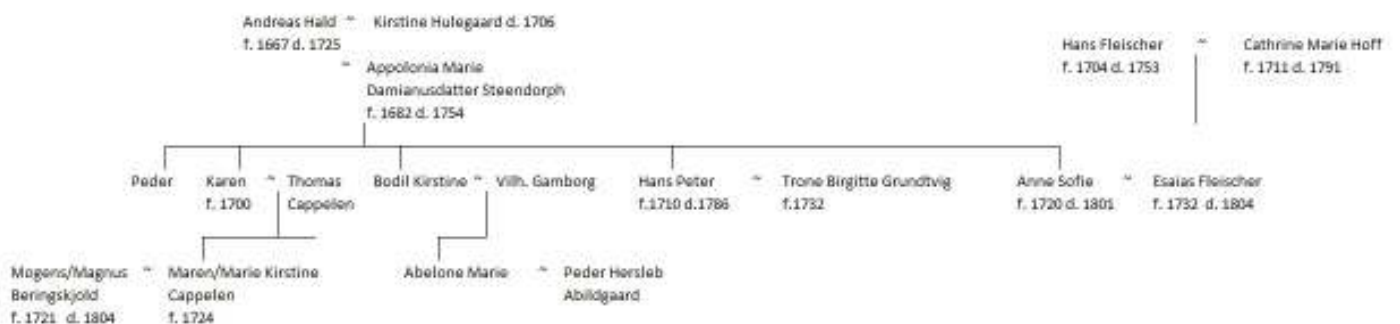
Som hjælpelærer fik han 130 Rd. om året i løn, og rådighed over 8 tønder land. Det sædvanlige var at man lejede jorden ud og fik 8 Rd i indtægt, men den nærmest hyperaktive og videbegærlige unge mand kastede i den anledning, sin interesse på landbrug. Efter at have læst op i alle de nyeste skrifter på Fransk og Engelsk om dyrkningsmetoder fandt han, i første omgang, en lokal bonde der ville dyrke jorden for ham på specielle vilkår. Nemlig at Esaias Fleischer selv ville foreskrive ham dyrkningsmetoden, og det har nok været med de sidste nye metoder han havde læst sig til. Allerede næste år opgav han at leje ud og tog selv fat. Han lejede yderligere jord til, og før og efter skoletid arbejdede den unge akademiker med heste og plov. Hvor usandsynligt det end lyder, havde han åbenbart succes med det, og ved en præsts død erhvervede han sig også dennes gård. Selve bygningen satte han i stand, delvist ved egen indsats ved at rive farve og male boligens værelser. Landbruget han nu drev ved siden af sit arbejde som lærer, udvidede han løbende, ikke kun med jorddyrkning, men også med kreaturer, og det blev til et mønsterlandbrug.

Esaias Fleischer giftede sig i 1759 med præstedatteren Anna Sophie Hald. Lønnen som hjælpelærer ansås for ussel til at gifte sig på, så hans øvrige aktiviteter må have givet et godt afkast. Bruden var 39 år, 12 år ældre end ham, og bragte ham hverken kirkeembede eller formue. Der er umiddelbart ingen forklaring på hvorfor det lige blev de to, så måske var de bare glade for hinanden. Det var ikke usædvanlig med stor aldersforskel heller ikke med hustruen ældre end manden. Esaias fortsatte med at undervise på latinskolen, tog nu en juridisk eksamen og passede samtidig sit landbrug. Interessen for natur og landbrug fik stor betydning for ham resten af livet. Han var optaget af de nye dyrkningsmetoder, men tilsyneladende konservativ med hensyn til landbospørgsmålet. Han var ikke tilhænger af bondefrigørelsen, og man kan forestille sig at han, som vitterlig var akademiker med "hands on" erfaring med landbrug, har haft en eller flere uheldige oplevelser i marken. Han havde dog sine egne ideer om hvordan man kunne forbedre bondens vilkår, og var på ingen måde bondeplager(foragter) sådan som andre samtidige var.

Fem år senere, 32 år gammel, sad han stadig fast i lærerjobbet i Roskilde og noget måtte ske. Hans hustrus niece Marie Kirstine Cappellan var gift med Magnus Beringskjold. Han kendte Oberst Eickstedt fra Det Sjællandske dragonregiment hjemhørende i Næstved, hvor embedet som regimentskvartermester var ledigt. Esaias skrev i sine erindringer at han "*bad og tiggede Beringskjold, at han vilde give ham de bedste anslag til at få embedet*". Så ved brug af sit netværk, som vi ville sige i dag, fik han jobbet. Men måtte sælge det han, med så hårdt arbejde, havde fået skabt i Roskilde. Med et lån købte han sig til sit nye arbejde som regimentskvartermester. Så penge skulle der også til. Det var et trin op ad rangstigen og en investering i fremtiden, og parret er formentlig med stor glæde og spænding flyttet fra Roskilde til Næstved, til en helt anden tilværelse. Som regimentskvartermester skulle han sørge for regimentets udrustning, forplejning og kvarter dvs. overnatningssted. Nu fik Esaias endelig et arbejde, hvor han kunne bruge flere af sine evner, i det organisatoriske og administrative og ikke mindst de juridiske.

På stamtræet kan ses Esaias hustrus slægt. Med Marie Kirstine Capellen og hendes mand Beringskjold, som vi vender tilbage til lidt senere. Og med Anna Sophies bror, Hans Peter Hald, som havde en juridisk eksamen, og havde, som den første af den slags her i området, været birkedommer i Herlufsholm birk siden 1756 og havde været byfoged i Næstved et års tid.

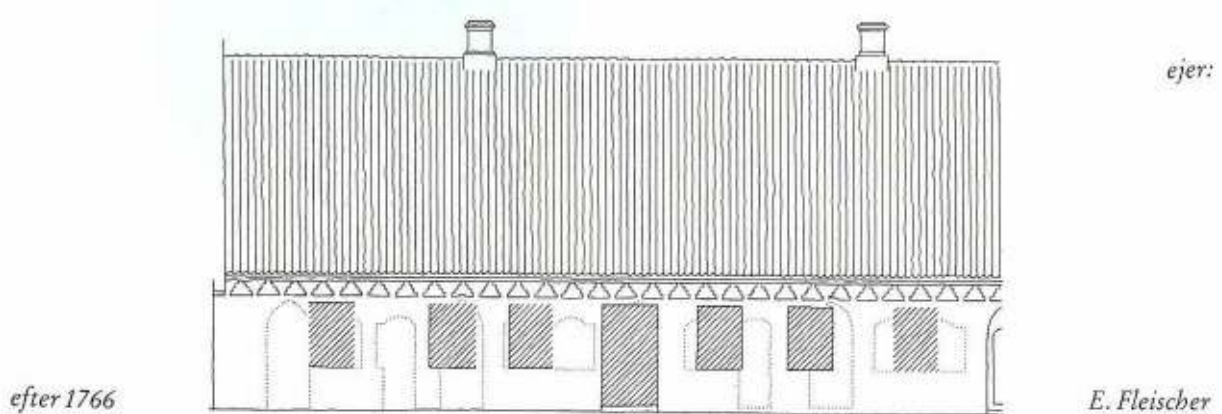

Store Bro mellem Næstved og Lille Næstved. Billedet viser broen udbygget med det ved forliget i 1790 afslatte ekstra vandslug; til højre anes gavlen af birkedommergården og overfor den et stykke af birkeskriverhuset. (Næstved Museum).

Hans Peter Hald med familie boede i birkedommergården som lå lige til højre for Store Bro i Lille Næstved. Her kan vi se gavlen, næsten da, i månelys, og meget romantisk ser det også ud. Med hustruen Trone Elisabeth Grundtvig havde Hans Peter en datter Charlotte Elisabeth på 10 og en nyfødt søn. Yderligere 3 små blev født over de næste år. Esaias og Anna Sophie fik ikke selv børn, men med svogeren boende lige på den anden side af Store Bro havde de med deres børn, unge familiemedlemmer de kunne knytte sig til, lige i nærheden.

Hvor parret fik deres første bolig i Næstved ved jeg ikke. I juli 1766 købte de en stor havelod, som lå syd for Boderne og gik helt ned til Susåen. Boderne D,E og F stod på det tidspunkt tomme, og det har formentlig været deres mening også at købe huset. Det kom på auktion og efter flere omgange fik Esaias Fleischer det i hænde i december 1766 for 130 Rdlr. Det var ikke særlig meget, men det var også et hus i elendig stand. Det kan så ikke overraske at Esaias gik i gang med en omfattende restaurering og modernisering af boligen. Bien vender vi tilbage til.

Man kan se på tegningen hvordan han fik skiftet vinduerne ud til store tidssvarende, som gav masser af lys i stuerne. Han må have haft fat i glarmester Christian Ager, for det job har han næppe selv kastet sig ud i. Han fik desuden bygget sidehuse og baghuse i bindingsværk til stald, vognport og andet. Det blev nu en attraktiv standsmæssig bolig for parret, som 15 år senere blev værdisat til 1180 Rdlr. dvs 9 x mere end parret selv havde givet.

Vi kan vist godt gå ud fra at Esaias har bestridt jobbet som regimentskvartermester til alles tilfredshed. Efter 5 år på posten krævede Beringskjold så betaling for vennetjenesten. Esaias skulle hjælpe ham med købet af godset Nygård. I Esaias memoirer beretter han, at Beringskjold overtalte ham til dette kompagniskab ved at gøre gældende, at han havde ham at takke for at han fik jobbet som Regimentskvartermester. Når vi ved at Esaias netop i de år investerede en stor sum penge i sin Næstvedejendom kan han næppe have haft ret mange midler tilbage til endnu et projekt.

Oberst Eickstedt var kautionist. Her ser vi et billede af ham, malet nogle år senere, deres bekendtskab/venskab varede livet ud.

Nygård havde været krongods, og fæstebønder havde forgæves prøvet at skaffe penge nok til at købe det. Det skabte en del uro på Møn da de hørte at Esaias Fleischer, som var imod landboreformerne, var den nye ejer. Han modtog trusler på livet, *"de ville splitte ham i så mange stykker, at han ej mere kunde samles"*!! Han rejste trods dette til Møn, og det lykkedes for ham, med sin besindige og venlige optræden, at vende stemningen så bønderne ønskede at han skulle blive på Nygård. Men det var aldrig en del af planen, og kort efter flyttede familien Beringskjold

ind på Nygaard, som de omdøbte Marienborg. Med Beringskjold fik de virkelig en mand som ikke var bønderne venligt stemt.

Halvdelen af købssummen blev lagt, og resten skulle betales i to omgange. Esaias fik imidlertid ikke betalt det næste afdrag i december, og bad om udsættelse til juni 1771. Oberst Eickstedt blev spurgt om han fortsat var villig til at kautionere, og det var han. I tiltro til at alt var ordnet, og Esaias var som nævnt jurist, ventede de til næste aftalte termin med at betale. Til deres store overraskelse fik Esaias i maj et brev om, at Nygård skulle sælges på auktion, fordi han ikke havde betalt i december. Beringskjold var i øvrigt nu villig til at overtage Esaias halvdel, og havde pengene til at betale.

Netop i de dage var Struensee i gang med en fuldstændig omrokering af de, i Fleischer/Beringskjolds sag, berørte myndigheder, og trods henvendelser fra Esaias og Beringskjold med forklaringer var der intet de kunne gøre. Beringskjold fik 4 uger til at forlade stedet... De skrev til kongen om hjælp, men fik svar fra Rentekammeret, at fordi det var krongods var kongen sælger. Det var ikke anderledes end for enhver anden privatsælger at kongen således ikke kunne være dommer i sin egen sag.

I september havde Beringskjolds familie stadig ikke rømmet Nygård, vel nok i den tro at alt ville falde på plads. Beringskjold modtog så en resolution fra rentekammeret, hvor han tiltaltes for ulydighed mm., men en kommission skulle sættes på sagen for at finde ud af rigtigheden af det hele. Da Esaias og Beringskjold ikke mente de havde gjort noget galt, og at det var rentekammeret der havde kludret i sagen, var det godt nyt. Bortset fra at de selv skulle finde 4 personer der ville indtræde i Kommissionen. For det kunne de ikke! Ingen turde være med i undersøgelsen hvor det helt indlysende var rentekammeret der havde lavet en "fejl". Familien Beringskjold var til sidst nødt til at flytte.

Beringskjold havde ikke i sinde at vente på at en kommission gav ham ret til Nygård. Han var rasende på Struensee og ville have hævn. Igennem november og december mødtes Beringskjold med de andre kupmagere for at planlægge. Bl.a. hos Peder Abildgaard, en slægtning til Esaias, hvor han netop havde kvarter da regimentet havde tjeneste i København. Vi kigger endnu engang på stamtræet. Da Esaias senere skrev og fik publiceret sin memoirer undlod han at skrive om den skelsættende begivenhed i januar 1772. Han har ikke ønsket at tirre nogen. Men han skrev en anden version med episoden, som ikke skulle udgives, og her spillede han selv kun en mindre rolle.

Selv om han ikke var blandt de mest aktive regnes han alligevel som med på holdet. Vigtigst var også bagefter at han stod på god fod med sin chef oberst Eickstedt, med den ny magthaver Guldberg, og at arveprins Frederik var bekendt med at han var involveret, hvor lidt det end var i virkeligheden. Og sjovt er også at tænke på, at kimen til hofrevolutionen hvor Struensee blev væltet fra magten, lå her i huset med Esaias og hans påtvungne samarbejde med Beringskjold om Nygård.

Modsat Beringskjold som hurtig så sig gal på dem, støttede Esaias op om den nye regering, viste loyalitet og vandt deres tillid. Få måneder efter omvæltningerne i hovedstaden blev han sendt ud på en opgave, og hermed varsledes hans afsked fra militæret og en videre karriere endnu højere oppe på rangstigen. Arveprins Frederik så potentialet i ham, og Esaias fik ansættelse som inspektør på Jægerspris i en årrække. Siden blev han udnævnt til overforstinspektør på Sorø gods og fandt tid til at skrive en bog om skovbrug, som vandt ham anerkendelse og blev oversat til svensk. Esaias var på det tidspunkt flyttet fra Næstved, men beholdt Boderne indtil 1781 og lejede værelser ud til officerer.

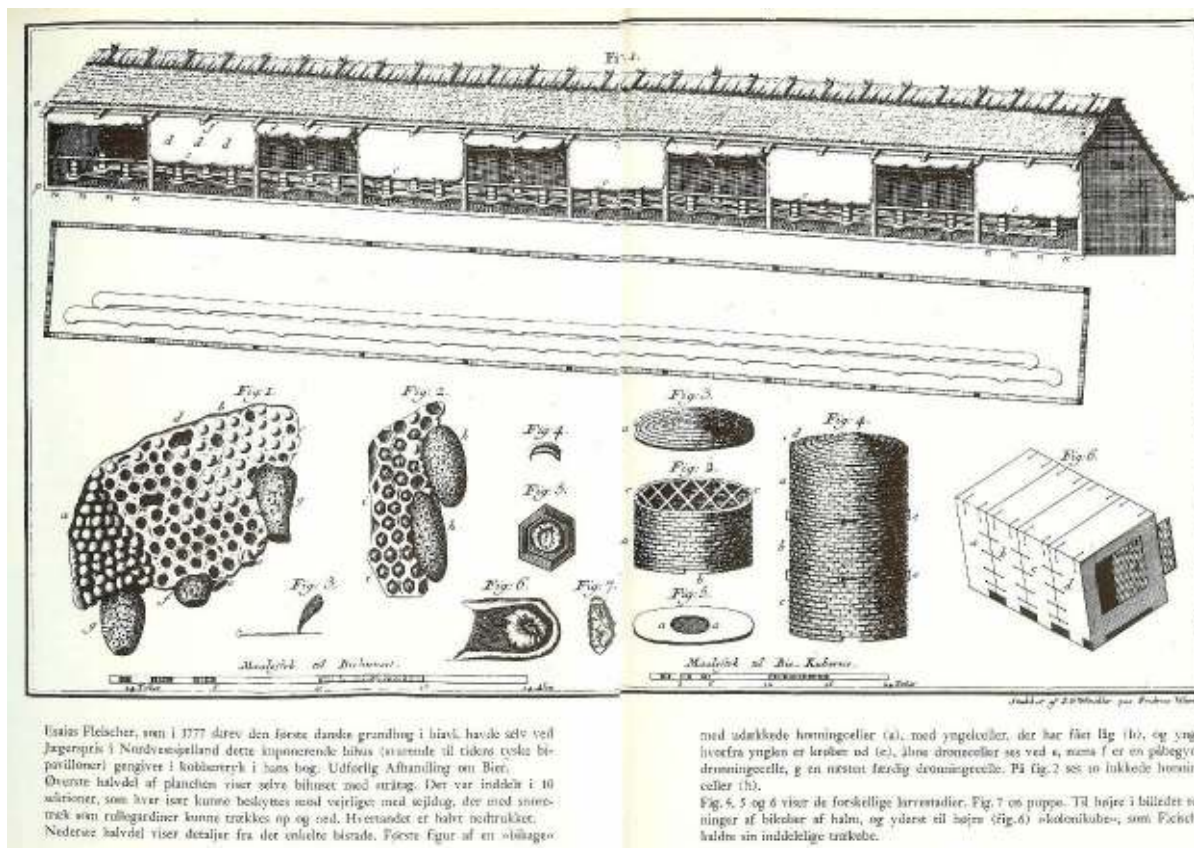

Esaias fik justitsrådstitlen i 1773 og blev etatsråd i 1779. Selv om han var ambitiøs, absolut karrieremenneske, og kunne begå sig socialt, var de bonede gulve vist ikke lige hans yndlingssted. Hans hoved var vist ikke så meget til magtspillet som lå bag alt. Esaias hoved var nemlig et helt andet sted henne. Tilbage til tiden i Næstved, må det have været en vidunderlig have han havde skabt sig ned til Susåen. Noget han hyggede sig med var nemlig bier, og det er nemt at se ham for sig pusle om sine bihuse, og eksperimentere sig frem i haven bagved boligen i Boderne i Næstved. Han var ikke alene om interessen og fandt en han kunne dele sin begejstring med i Lille Næstved. Det var den meget skikkelige Hans Johansen. De har drøftet deres fælles interesse og med råd fra Esaias vandt Hans flere gange Landhusholdnings Selskabets pris for flest overvintrede stader!

I 1777 udgav Esaias en knap 800 siders bog om bier med titlen "Udførlig Afhandling om Bier". Den kan læses på nettet.

Moppedrengen af en bog om biavl, med ganske få illustrationer, er ikke helt så kedelig læsning som man skulle tro. Uden at have læst hver side kan jeg dog sige, at de indledende og afsluttende afsnit er ganske interessante og oplysende, også for den der ikke dyrker biavl som hobby eller erhverv.

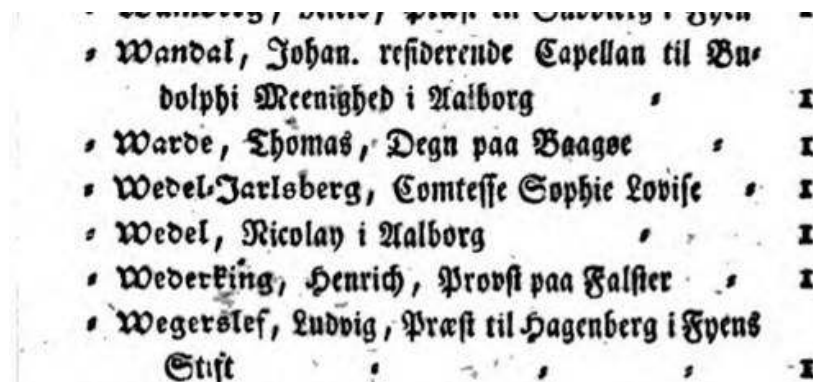

Han siger selv han skriver for at undervise og fornøje, og det er vitterlig skrevet i en både munter og levende stil. Esaias viden om biavl er imponerende. Esaias havde egentlig to hjertesager. Den ene var selve bien og hvordan den holdes. Den anden hvordan en udbredelse af biavl som erhverv og bedre og større udnyttelse af produkterne ville gavne den enkelte bi-holder og nationen. Han er overbevisende i sin argumentation. Lige fra mindet om de honningmadder han selv spiste som barn, til at remse alle de steder op, hvor man anvender biskabte produkter. Indlysende til voksløs, men også benyttet af læger og apotekere til medicinsk brug, af kunstneren, fabriksarbejderen og håndværkeren. For ikke at tale om selve honningen, som blev brugt i køkkenet og havde potentiale i både mjød- og eddikeproduktionen. Millioner af kroner røg ud af landet til sukker, hvor en opdyrkning af biavl i Danmark kunne skabe arbejde til mange udover selve biejerne.

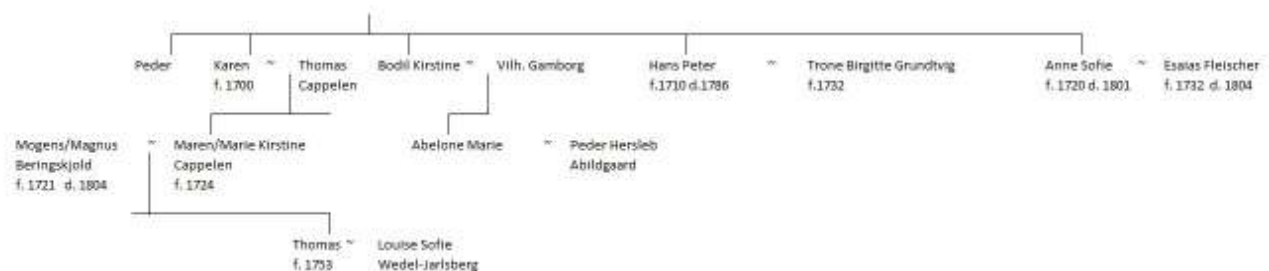

Svage mennesker kunne tjene et levebrød ved at lave bikuber af strå i stedet for at betle sig til håndører.

Man bliver helt grebet af hans entusiasme både over bierne, og mulighederne der åbnes op for. Han slutter af med at påpege at han ikke har skrevet bogen for at tjene penge på den, for det vil han ikke gøre, men for at gavne fædrelandet og fordi han ikke kunne lade være. Det tror jeg på! Året efter storværkets udgivelse publiceredes en lommebogsversion på knap 100 sider. Og året efter kom afsnit af denne som føljeton i avisen "Københavns Aftenpost".

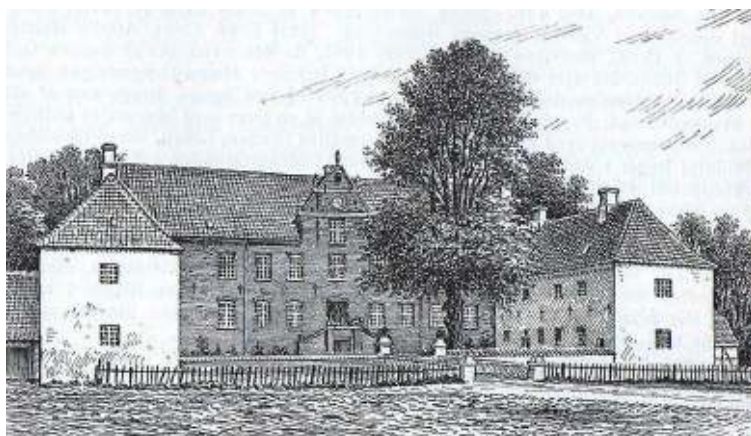

I øvrigt blev bogen udgivet med den tids crowdfunding, og man kan læse navnene på hvem der støttede den. I listen over støtterne til udgivelsen af bogen ses komtesse Louise Sophie Wedel Jarlsberg. Kun 3 af flere hundrede var kvinder! Esaias Fleischer bestyrede hendes pengesager indtil hendes ægteskab i 1781 med Magnus Beringskjolds søn Thomas. Komtesse Wedel Jarlsbergs mormor, Karen Werenskiold, boede på Sortebrødregården i Næstved, og det virker sandsynligt at det er igennem hende han har fået tjansen for den unge adelsfrøken.

Esaias var blevet amtmand til Korsør og Antvorskov i 1779, et embede han bestred med stort engagement.

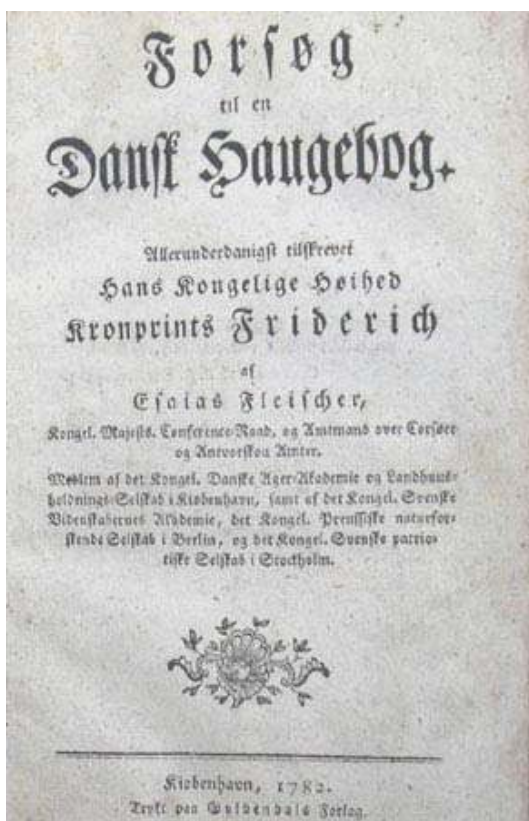
At Esaias Fleischer og Magnus Beringskjolds veje krydses fra tid til anden er forståeligt, deres hustruer var moster og niece. Alle vidste at Beringskjold var hidsig og intrigant, og Esaias havde jo før prøvet at blive rodet ind i hans planer. Han var farlig, men også familie. Da Guldberg og enkedronningen ville have Magnus Beringskjold bag lås og slå var det Esaias Fleischer de henvendte sig til. Hermed vidste han at han én dag ville blive hidkaldt til en ubehagelig opgave.

Sparresholm

Da det så ud til at Beringskjold var ved at samle de utilfredse til endnu et kup var det sønnen Thomas Beringskjold og svigerdatteren Louise Sophie Wedel Jarlsberg, som kaldte Esaias til Sparresholm hvor de boede. Han skrev brevet for dem, som blev sendt til Guldberg, alt var aftalt på forhånd, og så rullede sagen mod Magnus Beringskjold. Hvordan Esaias har haft det med at medvirke til, at en han havde kendt rigtig godt i mange år skulle arresteres og beskyldes for landsforædderi, med et eventuel dødsdom som straf, vides ikke.

Det ville ligne ham dårligt at gøre det for karrierens skyld, hans integritet kan der ikke sættes spørgsmålstegn ved, og Beringskjold havde jo før vist sig i stand til at vælte en regering af magten.

Esaias og Anne Sophie boede i de år i Slagelse. Mon ikke de også her havde en stor have? I hvert fald, udgav Esaias bogen "Forsøg til en dansk haugebog", om havebrug, i 1782. I forordet siger han, betryggende nok, at han selv har prøvet alt det han skriver om.

Fra bare en side i registeret kan vi se hvor seriøs han tog f.eks gravning af haven. Men emner som hvorledes en havespade bør være, fra hvilken side man skal begynde at grave, indvendinger mod og fordele for gravning i foråret eller efteråret og hans anbefalinger for behandlingsmåden, når et nyt stykke jord indtages i haven.

Og ved at læse lidt i bogen er man ikke i tvivl om at Esaias ikke kun har interesseret sig for dyrkningen, men også for brugen af nytteplanterne. Selleri, både toppen og selve knolden, mente han gav en kraftig og behagelig smag til kødsuppe og søbeærter. Salat turde han derimod ikke anbefale for sundhedens skyld, selv om fornemme folk her til lands spiste det til steg, og hollændere havde det som hverdagsmad. Han fortæller endvidere, at en spiseske saft knuget ud af et salathoved var nok til at dræbe en hund. Så salat har nok ikke stået på menuen hjemme hos dem så tit. Man skulle også passe på, at uagtsomme tjenestefolk ikke tog fejl af persillen, og kun brugte den krusede top-persille, ikke vild persille som er giftig. Selv om han ikke selv stod i køkkenet, kunne det tænkes at han drøftede sin interesse for køkkenurterne og madlavningen med hustruen Anne Sophie.

Register.

6. 2. Hvorledes en Hauge-spade bør være.
- 3, 4. Hvad bør iagttages ved Gravningen?
- 5. Naar skal rives?
- 6. Hvor mange, og hvorledes Hauge-riverne bør være.
- 7. Fra hvilken Side man skal begynde at grave.
- 8, 9. Naar og i hvad Veir man maat grave, og naar ikke.
- 10, 11, 12. At man bør grave sin Haugejord om Efteraaret, og Grunde derfor.
- 13. Elig Jord skal ikke omgraves i Foraaret; Indvendinger hertmod.
- 14, 15. Disse Indvendinger besvares og afbøjes.
- 16, 17. Videre Fordele ved Efteraarsgravningen.
- 18. Hvilke Beeder og i hvad Orden disse skal graves.
- 19. Naar Gravningen og Foraaret ikke kan undgaaes, hvad derved da maas iagttages.
- 20. Behandlingsmaaden, naar et nyt Stykke Jord indtages til Hauge.

Esaias Fleischer var en habil og hæderlig embedsmand. Med en beundringsværdig lyst passede han jobbet, lod sig ikke hindre af at hans hørelse var dårlig, var hele tiden opmærksom og undrende over alting omkring sig i naturen. Da Guldberg blev væltet fra magten fik det konsekvenser for Esaias. Som politisk ansat blev han afskediget som amtmand i 1785, dog med pension. Han var meget ærgerlig over at miste embedet, da han kun var 53 og trivedes godt med arbejdet. Og han var heller ikke arbejdsløs længe. Han blev ansat som en slags direktør for Carl Adolph von Plessen på Førslev Gods. Helt ude på landet, i naturen og landbruget han var så optaget af, etablerede parret sig igen.

Førslev 18. Familie	Esaias Hald	Gordon	54	giov 17. aug	Epistoler
	Anna Sophie	Hald	67	liget	Epistoler
	Anna Sophie	Gordon	18	Ulyst	Epistoler
	Warming	Hald	35	—	Epistoler
	Elisabeth Marie	Jacobsen	36	—	Epistoler
	Jacobsen	Hald	19	—	Epistoler
	Søren Hald	Hald	22	—	Epistoler
	Ellen Hald	Hald	21	—	Epistoler

Her i folketællingen fra 1787 ses hele deres husholdning. Den unge Anna Sophie Warming var Esaias søsterdatter. Hun havde fejret sin konfirmation hos dem et par år tidligere, og var vel nu til oplæring i husførelse.

En som kunne have boet hos dem, men åbenbart ikke gjorde, var Esaias mor Cathrine Marie Hoff. Hun

døde først som 80-årig i 1791 og boede vel hos en anden af sine børn. Ellers ser vi en husbestyrerinde Elisabeth Marie Jacobsen, en fuldmægtig og fire unge tjenestefolk. Anne Sophies familie var også tæt på.

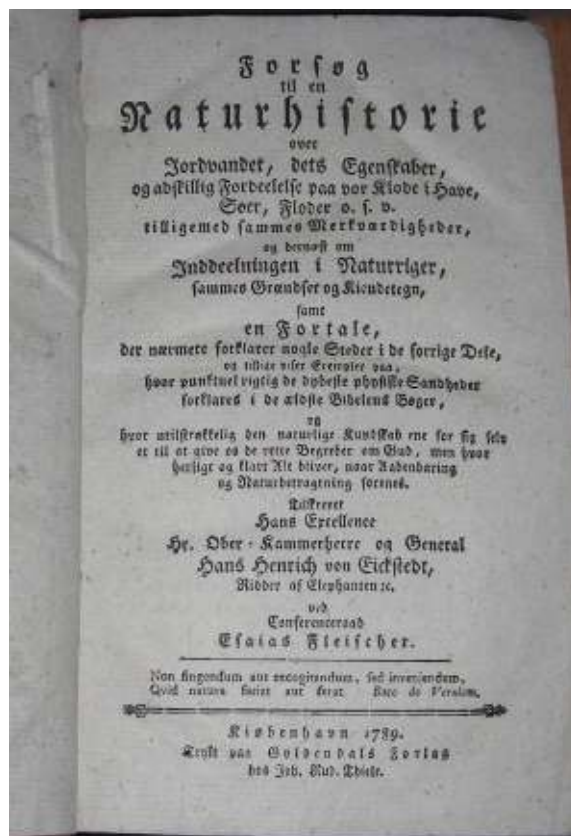
5	Adam Levin	Grønvold	28	Brigge	Landmåler
	Charlotte Elisabeth	Grønvold	18	—	—
	Esaias Sophie	Grønvold	12	—	—
	Trone Birgitte	Grundtvig	55	—	—
	Nikolai Frederik	Grundtvig	24	—	—

Hendes niece Charlotte Elisabeth Hald, voksen nu, var blevet gift i Førslev kirke og boede i nærheden med sin mand landmåler Adam Levin Grønvold. Det unge par fik deres første barn i 1785 en pige, Esaias, som var så usædvanligt et navn, at hun

må være opkaldt efter Esaias. Vi kan se at de har svigermor boende Trone Birgitte Grundtvig. Hendes bror var præst i Udby og mon ikke de alle i familien har fejret den vel overståede fødsel af hendes nevø i 1783. Alle kan vel gætte sig til hans navn Nikolai Frederik Severin Grundtvig.

Esaias gik altid helhjertet op i det han beskæftigede sig med. Nu hvor det var administrationen af godset Førslev "måtte" han blande sig i tidens diskussioner om landboforholdene. Det siges at han var en hidsig og dygtig debattør i debatten om landboreformer, og at han var dybt uenig med Christian Ditlev Reventlow. Ikke om at bønderne ikke skulle have bedre vilkår, men om metoden. Han mente, at den øgede velstand, som kom af at nedsætte skatterne og lade bønderne slippe for tvungen vejarbejde, ville frembringe reform og oplysning i sig selv. Desuden, hvis bonden blev gjort fri af herremanden, var herremanden også fri for at beskæftige de svage, krøblinger og uduelige som ingen ville have. Det var jo en slags velfærdsforanstaltning, hvor skulle de gå hen? Og så mente han, gammel lærer som han var, at skolevæsenet skulle forbedres.

Efter nogle år i Førslev flyttede parret til Slagelse igen hvor Esaias, som man næsten kunne forvente af ham, satte boligen på Bredegade 18 i stand. En anden niece, den 30-årige ugifte Cathrine Warming boede nu hos dem, og ud over husbestyrerinden var det et nyt hold tjenestefolk.

Et af de værker, han fik publiceret i sin pensionisttilværelse, var en naturhistorie på 21 bind med 16.000 sider. Alt fra skovbrug til jordskælv, krokodiller til pingviner, hvorfor negeres hår er kruset til muslimernes ægteskabsritualer, om tyktarmen og ekskrementernes udførelse fra den til den barnlige alders lyksagelighed og fordele, nattevandring i søvne til afvigelse ved visdomstænders frembrud skrev han om. Bøgerne udkom fra 1786, med den sidste 12 år senere posthumt. Den første bog var tilskrevet arveprins Frederik. Ellers var det folk som Jørgen Frederick Castenskjold og Eickstedt, som han havde lært at kende i sin tid i militæret i Næstved og hvis veje krydsedes mange gange senere. I forordet takker han f.eks. Eickstedt for, ved at have set hans lyst til at arbejde og anerkendt duelighed i hans tjeneste, at have hjulpet ham frem. Esaias var stolt af at det var evnerne i sidste ende, og ikke familierelationer og bestikkelse der havde skaffet ham de poster han bestred.

Et andet sted skrev han om tiden i Næstved, hvor pengene havde været knap. At han tog "hvad lidt fra det nødvendigeste kunde undværes og anvendte det på bøger. For uden samme kan ingen erhverve sig nogen ret grundig kundskab" mente han. Og bøger må han igennem livet have købt sig et helt bibliotek af, for det er ikke småting han har en viden og en mening om.

Jeg har bladret igennem de mange bind naturhistorie han skrev og dykket ned hist og pist. For sjov googled jeg et af de mange pudsige ting han skrev om. Under "overmåde stærk hukommelse" skriver han om Jedediah Buxton en 50-årig englænder. Her ser vi et billede af manden. Han var savant autist, og kunne være den Dustin Hofmans rolle var bygget op over i den kendte film Rain man. Han lærte aldrig at skrive eller læse, men var et matematisk geni, som kunne gange og dividere helt enorme summer i hovedet. På billedet ser vi at Jedediah var inde på the Royal Society og blive testet. Esaias undrede sig over det "overmenneskelige", som vi stadig gør ved disse helt specielle mennesker. Jedediah Buxton har i øvrigt fået en mindeplade sat op i sin hjemby for nylig, afsløret af en efterkommer. Seancen kan selvfølgelig ses på youtube. Billederne af ham er dog ikke fra Esaias værk, for i den er der nemlig ingen illustrationer.

207	Esaias. Teacher	hjemmeboende	69	Engelsk	Centrenterlaad
208	Anne. Sophie. Hald	hans hustru	82	Engelsk	for ham døde
	Elisabeth. Hans. Jacob.	hans søster	46	Engelsk	men alene
	En. Cathrine. Warming	hans søster	38	Engelsk	men alene
	Hesteren. Peter. Oatler	hans søster	21	Engelsk	men alene
	Axel. Nielsen	hans søster	28	Engelsk	men alene
	Peter. Feilgaard.	hans søster	16	Engelsk	men alene

Anna Sophie Hald døde i december 1801, 82 år gammel. Esaias giftede sig med den ca. 46-årige Elisabeth Marie Jacobsen. Hun havde været deres husbestyrerinde, helt tilbage fra deres tid i Førslev, dvs. i mindst 14 år. Andet ægteskab blev kort, den 71 år gamle Esaias Fleischer døde i januar 1804.

Esaias blev anerkendt, og hans værker blev brugt. Han ansås mere som en samler af viden end som videnskabsmand. Men som sådan kan man ikke være andet end imponeret over hans nysgerrighed og hans arbejdsiver. Museet har det store Naturhistorie på dets bibliotek, og i aftenens anledning ligger den her til skue. Jeg kan godt anbefale et par timer i dets selskab, for det er simpelthen fascinerende.

